

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 13 (1071). Краснік 1969 г.

Год выдання 14-ы

Цана 2 кап.

ДА НАС ЕДУЦЬ ГОСЦІ

НОВЫ ТУРЫСЦКІ СЕЗОН ПАЧАУСЯ

У БЕЛАРУСІ—

ЯСНЫЯ ВОЧЫ,
МНОГА ЛЮБОВІ У ГРУДЗЯХ;
ЗВОНКАЕ ПОЛЕ,
ЗВОНКІЯ СОСНЫ,
ЗВОНКІ І СОНЕЧНЫ ШЛЯХ.

У БЕЛАРУСІ

КОЖНЫ КУТОЧАК,
ДЗЕ ТЫ НІ ПОЙДЗЕШ, ПЯЕ...
ЗВОНКАЕ СЛОВА,
ЗВОНКАЯ ПЕСНЯ,
ЗВОНКАЕ СЭРЦА ЯЕ.

Пятрусь БРОўКА.

На шашы Брэст—Масква ўсё часцей з'яўляюцца аўтамашыны з замежнымі нумарамі. Едуць да нас з Англіі, Францыі, Аўстрыі, Бельгіі і іншых краін турысты. Едуць у Мінск, едуць цераз Мінск, едуць у Краіну Саветаў. Гэта першыя ластаўкі новага турысцкага сезона.

У нас ёсць што паглядзець, ёсць дзе добра адпачыць. У Савецкім Саюзе маюцца мясціны, якія сваім характарам не ўступаюць самым маляўнічым куткам Італіі і Швейцарыі. Багата гістарычных помнікаў і помнікаў культуры. Але, бадай, самае цікавае — сённяшняе жыццё народа першай у свеце краіны сацыялізма. Усё гэта вабляе замежных гасцей. Толькі за мінулы год нашу краіну наведала каля двух мільёнаў турыстаў, і сярод іх — сотні нашых суайчыннікаў.

Спадзяёмся, што не парудзім нікога, калі скажам, што нам перш за ўсё прыемна і цікава сустрэцца з землякамі. Мы можам з імі гутарыць на роднай мове, успамінаць (калі гэта пажылыя людзі) і параўноўваць, як жылі ў нас некалі і як жывуць цяпер. Гэтыя параўнанні заўсёды на карысць нашай сённяшняй яве і не на карысць тым за мяжой, хто намагаецца прадставіць гэту яву ў крывым люстры.

У мінулым годзе да нас прызджалі беларусы з многіх краін Амерыкі, Еўропы і нават з Аўстраліі. Нямала было і такіх, хто ўжо раз ці два пабываў на Радзіме.

«У родных мясцінах я быў у 1966 годзе, — піша наш зямляк з Англіі Віктар Грыдзюшка. — Быў і ў Мінску. Хацелася б яшчэ паехаць усёй сям'ёй, толькі матэрыяльныя абставіны не зусім спрыяюць».

У газетах «Русскі голас», «Вестник» і другіх прагрэсіўных выданнях нашых землякоў усё часцей з'яўляюцца аб'явы: «Наведайце Радзіму — Савецкі Саюз». І як радуецца тыя, хто мае магчымасць гэта зрабіць!

«Нас ужо сабралася 28 чалавек, хто сёлета жадае паехаць на Радзіму, — паведамляе Аляксей Байда з Чыкага.

— У чэрвені сустрэнемся ў Мінску. Так хочацца хутчэй пабачыць родны край».

Усё часцей прызджаюць на Радзіму бацькоў дзеці эмігрантаў. Сёлета ў Мінску мы будзем сустракаць дзве групы маладых турыстаў з Еўропы і Амерыкі. Дарэчы, варта ўспомніць хлопцаў і дзяўчат, якія былі ў нас у мінулым годзе. Тое, што яны ўбачылі на нашай зямлі, усхвалявала і ўзрадавала іх. Вярнуўшыся дадому, яны падзяліліся сваімі ўражаннямі з бацькамі, сябрамі, знаёмымі. Соня Макарэвіч, напрыклад, прывезла ў Віндзар фільм аб сваім падарожжы. Яна паказвала яго дома і ў клубе Віндзарскага аддзела ФРК. «Усе ім вельмі задаволены, — пісаў нам бацька Соні, — Малайчына дачка, парадавала нас, быццам самі дома пабывалі».

Або другі прыклад. У мінулым годзе ў вёску Пяскі Брэсцкай вобласці прызджаў наш зямляк з горада Майнард Якаў Савуц. Ён сустрэўся са сваёй сястрой Праскоўяй, якую не бачыў з 1914 года. Сястра, радзя, блізкія і знаёмыя гасцінна прынялі сваяка з Амерыкі, паказалі яму гаспадарку калгаса. Вярнуўшыся ў Злучаныя Штаты, Савуц расказаў аб паездцы ў родны край не толькі сваім знаёмым, але і карэспандэнту мясцовай газеты «Майнард Энтэрпрайз Ньютспэйпа». Рэдакцыя надрукавала ўражання Савуца. Ці трэба гаварыць, што фільмы, здымкі, артыкулы ў газеце спрыяюць пашырэнню праўды аб Савецкай дзяржаве за мяжой і ўмацаванню добрых адносін паміж народамі.

Перад пачаткам сёлетняга турысцкага сезона ў Беларускае таварыства, рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і радыёстанцыі «Савецкая Беларусь» прыйшлі пісьмы і ад тых нашых землякоў, якія баяцца не толькі прыехаць на Радзіму, але нават напісаць да родных, падаць вестку аб сабе. «Прашу параіць, ці можна мне прыехаць і пабачыцца са сваякамі на Гомельшчыне», — піша наш зямляк з Англіі. У час вайны ён

апынуўся за мяжой і адчувае нейкую віну перад Радзімай. Хвалюецца: прымуць яго ці не? Адказ просты — калі на вашым сумленні няма чалавечых жыццяў, баяцца няма чаго. Шмат нашых землякоў, якія доўгі час не рашаліся пабываць на Радзіме, урэшце наважыліся, прыехалі, сустрэліся з роднымі і вярнуліся на месца свайго жыхарства вельмі задаволеныя. Цяпер яны пішуць нам, што нібы ажылі, акрыялі.

Прыедуць у родныя вёскі многія нашы землякі па прыватных візах. Яны пажывуць сярод сваіх, падыхаюць родным паветрам, пабачаць, якія змены адбыліся з таго часу, калі яны пакінулі родны кут. І, як заўсёды пасля адпачынку ў вёсцы, яны наведваюць Таварыства, рэдакцыю і падзяляюцца сваімі ўражаннямі.

Сёлета, як і ў мінулыя гады, у піянерскім лагеры пад Мінскам будуць адпачываць дзеці нашых землякоў з Англіі, Бельгіі, ФРГ.

Сустрэчы з суайчыннікамі адбудуцца не толькі на Радзіме. Шмат савецкіх грамадзян выедзе за мяжу ў розныя краіны па турысцкіх пуцёўках і ў госці да родных. Ужо зараз шмат хто гасцюе ў Англіі, ЗША і Канадзе. Да святчэнніка Івана Тарасевіча ў ЗША прыехала яго сястра з вёскі Клешнякі. Іван Міхайлавіч піша нам, што многае падабаецца яго сястры ў Амерыцы, але ўсё ж на Радзіме лепш.

Сучаснае міжнароднае становішча не вельмі спрыяе турысцкаму сезону. Кітайскія нацыяналісты, ізраільскія сіяністы, бонскія рэваншысты, як па камандзе, чыняць правакацыю за правакацыяй. Але будзем спадзявацца, што сілы розуму і міру возьмуць верх. Справа міру і добрых адносін паміж людзьмі хай спрыяе і турызм.

Калі ласка, людзі добрыя, да нас у госці!

Наш здымак зроблен на брэсцкім вакзале. Для тысяч турыстаў — гэта першы прыпынак на савецкай зямлі.

АЗБУКА ЗДЗЯЙСНЕННЯЎ

Выход першага тома Беларускай Савецкай Энцыклапедыі чакаецца сёлета. І ўжо прывычнай стала абрэвіатура БелСЭ—энцыклапедыі ў 12 тамах.

Гартаем дарэвалюцыйныя даведнікі, энцыклапедыі, самыя падрабязныя, самыя аб'ёмныя. І ў іх Беларусі адведзены лічаныя старонкі. Да таго ж не Беларусі (гэты тэрмін афіцыйна не прызнаваўся), а губерням так званых Заходняга краю. Але і пра іх звесткі даволі скупя: прырода, побыт, рамёствы, крыху гісторыі, якой ніяк нельга абыйсці—столькі памятных падзей адбылося на гэтай зямлі. Шмат цікавага матэрыяла пра Мінскую, Гродзенскую, Магілёўскую, Віцебскую губерні ў кнізе географічнага Сямёнава, які аб'ездзіў іх з запіснай кніжкай у руках. Але і тут больш за ўсё раскажваецца пра рамёствы, побыт і гісторыю.

Ніхто да рэвалюцыі і не думаў аб выданні прысвечанай Беларусі энцыклапедыі. Ды гэта было немагчыма хоць бы таму, што ні ў адной заходняй губерні не было навуковага цэнтру, не было піводнай вышэйшай навукальнай установы. Гімназіі, рэальныя вучылішчы і сярэднія агра-намічная навукальная ўстанова ў Горках. Вось і ўсё.

Перагорнем некалькі старонак першага тома. Акадэмія навук БССР (дарэчы, яна выдае энцыклапедыі). Разам са сваімі інстытутамі, навуковымі гарадкамі ў Мінску і Гомелі, лабараторыямі, доследна-эксперыментальнымі заводам, часопісамі, выдавецтвам, багацейшай бібліятэкай яна нара-

дзілася ў гады Савецкай улады. Далёка за межамі Беларусі ведаюць нашу Акадэмію, працы яе вучоных, асабліва ў галіне тэхнічных навук, заваявалі міжнародны аўтарытэт.

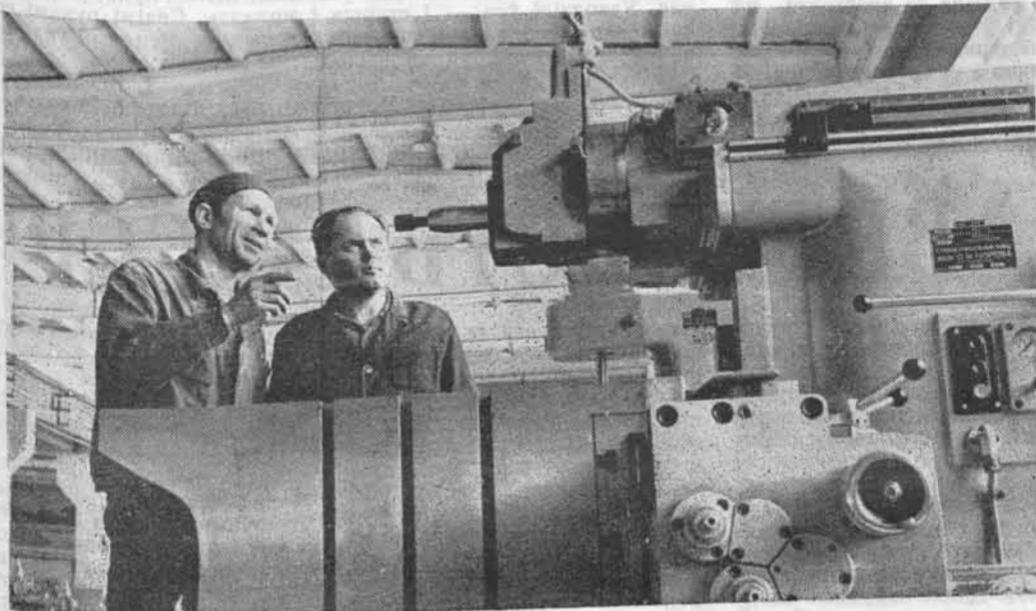
Атамны рэактар Акадэміі навук БССР. Яго, вядома, раней не магло быць і ў паміне. А аэрапарты, грамадзянская авіяцыя з іх транспартнымі, санітарнымі, апырквальнымі, супрацьпажарнымі і іншымі самалётамі, аўтамабільныя Мінскі, Беларускі, Магілёўскі заводы! Пра іх ніхто і не марыў. А цяпер машыны-волаты, якія яны выпускаюць, вядомы ва ўсім свеце, звесткі пра іх увайшлі ў многія энцыклапедыі і даведнікі. Ды хіба толькі аўтамабільныя прадпрыемствы нашай рэспублікі вядомы так далёка!

Калі б энцыклапедыю пачалі рыхтаваць не летась, а на многа гадоў раней, на яе старонкі не трапіў бы і азотнатукавы завод, што вырас на ўскраіне Гродна. Не трапіла б і шмат іншых прадпрыемстваў.

Не было ў дарэвалюцыйнай Беларусі і сваёй архітэктуры, сваіх архітэктараў. А якое абмежаванае тлумачэнне можна было б даць такому старому слову, як ансамбль! Колькі ж іх цяпер у нас, песенных, танцавальных, музычных!

Савецкая рэчаіснасць стварыла новую Беларусь з яе чудоўнымі гарадамі, вёскамі, новай культурай, побытам, народнай гаспадаркай, выдатнымі людзьмі.

Я. САДУСКІ.

Фота Ч. МЕЗІНА.

У 62 краіны ўсіх пяці кантынентаў зямнога шара адпраўляе сваю прадукцыю Гомельскі станкабудавальнічы завод імя Кірава. У ліку пакупнікоў гомельскіх станкоў гандлёвыя фірмы і прадпрыемствы Чэхаславакіі, ЗША, Канады, ФРГ, Японіі, ААР, Аўстраліі. Сёлета кіраўцы адпраўяць новыя ўзоры станкоў на міжнародныя выстаўкі ў Алжыр, Венгрыю, Ліван, Турцыю, Аўстралію, Іран і ААР. НА ЗДЫМКУ: майстар экспертнага ўчастка Пётр ВАРАБ'ЕУ (злева) і старшы кантралёр завода Майсей БЕЛЕНЬКІ аглядаюць гідаўлічны папярэчна-стругальны станок, падрыхтаваны для выстаўкі ў Аўстралію.

революции в России Республика Советов торжественно заявила о своем отказе от неравноправных и тайных договоров с Китаем, от сфер влияния царской России в Китае, от прав экстерриториальности и консульской юрисдикции. Она передала на нужды просвещения в Китае русскую долю контрибуции, навязанной империалистическими государствами Китаю после подавления так называемого «боксерского» восстания, ликвидировала бывшие русские концессии в Китае, возвратила Китаю половину отчуждения КВЖД. Отмена указанных договоров была юридически оформлена Соглашением об общих принципах для урегулирования вопросов между Советским Союзом и Китаем от 31 мая 1924 года. Это Соглашение не относилось к русско-китайским договорам, определяющим государственную границу, к числу неравноправных или тайных. Не было речи об их аннулировании или пересмотре.

Великий китайский революционер-демократ Сун Ят-сен неоднократно подчеркивал, что Советское правительство добровольно аннулировало все неравноправные договоры и отказалось от всех несправедливых претензий и прав царского правительства в Китае. В своем политическом завещании 12 марта 1925 года Сун Ят-сен, обращаясь к советскому и китайскому народам, выражал на-

дежду, что СССР и свободный Китай соединятся в могучий союз и что в великой борьбе за освобождение угнетенных народов мира они пойдут к победе рука об руку.

Нелишне напомнить, что и руководители КПК, а позднее и правительство КНР неоднократно подчеркивали, что после Октябрьской революции Советское государство строило свои отношения с Китаем на основах равенства и уважения суверенных прав китайского народа. Мао Цзэдун в 1945 году на VII съезде КПК отмечал, что «Советский Союз первым отказался от неравноправных договоров и заключил с Китаем новые равноправные договоры». Об этом же Мао Цзэдун говорил в Москве 16 декабря 1949 года.

Итак, вопрос о каких-то неравноправных договорах в советско-китайских отношениях, о которых сейчас назойливо твердит китайская пропаганда, выдуман от начала до конца. Смысл пропаганды, исходящей из Пекина, один — посеять среди китайского народа неприязнь и вражду к нашей стране, к советскому народу.

Историческая картина была бы неполной, если не сказать о героической борьбе советского народа под руководством Коммунистической партии и лично В. И. Ленина за освобождение советского Дальнего Востока от ино-

странных интервентов в 1918—1922 гг., пытавшихся отторгнуть от молодой Советской Республики Приморье, Хабаровский край, Восточную Сибирь. Советские люди ценой огромных усилий и жертв отстояли свои дальневосточные земли.

Прочность советских рубежей на Дальнем Востоке не раз пытались прощупать японские милитаристы и их пособники также в последующие годы. Они после оккупации Маньчжурии пробовали захватывать принадлежавшие Советскому Союзу острова на реках Амур и Уссури. Эти острова становились временами местом серьезных вооруженных схваток, где японские агрессоры получили сокрушительный отпор.

Конечно, дело было не в островах, а в более серьезных притязаниях японских империалистов на священные и неприкосновенные рубежи Советского Союза и союзной ему Монгольской Народной Республики. Дело кончилось известно чем: сначала под Хасаном, а потом под Халхинголом агрессоры были разгромлены наголову и отброшены прочь.

После разгрома Советской Армией милитаристской Японии в 1945 году на реках Уссури и Амур впервые за многие годы установилась спокойная обстановка.

Победа китайской революции и образование Китайской

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Передовая статья сегодняшнего номера «ДА НАС ЕДУЦЬ ГОСЦІ» посвящена предстоящему туристскому сезону. В минувшем году нашу страну посетило около двух миллионов туристов. Живописные места, множество памятников старины — все это привлекает гостей из различных стран. Но самое главное, с чем хотят познакомиться зарубежные туристы, — это сегодняшний день первой в мире страны социализма. Как и в предыдущие годы, гостями СССР и Белоруссии будут наши соотечественники из разных стран. Одни приедут в составе туристских групп, другие — по частным визам, но всех ожидает радостная встреча с родной землей, гостеприимство советских людей.

В Гомеле, на заводе торгового оборудования, вступил в строй цех по производству декоративных слоистых пластинок, его мощность в ближайшие годы достигнет нескольких миллионов квадратных метров; на Минском автозаводе начато серийное производство грузовиков МАЗ-516, которые с грузом 14,5 тонны могут развивать скорость до 85 километров в час; оборудование для двух заводов по изготовлению миллиона компрессоров для домашних холодильников поставит СССР в 1970 году японская фирма «Ниппон электрик». Эти и другие сообщения помещены на 2-й стр. под рубрикой «ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ, ФАКТЫ».

Давно закончилась война, молодые леса выросли на местах сражений. И только памятники-obelisks, которых так много на нашей земле, остаются вечным напоминанием о тех, кто погиб в 1941—45 гг. Среди имен, высеченных на мраморной плите памятника, открытого недавно в поселке Псуя Глубокского района, имя партизанской связной Татьяны Лаври-

нович. У молодой женщины было трое маленьких детей, но когда твой край в беде, личное отходит на задний план. Т. Лавринович попала в руки гитлеровцев, но не выдала товарищей и погибла от вражеской пули («РОЗДУМ ЛЯ АБЕЛІСКА», 4 стр.).

Во время оккупации гитлеровские захватчики разрушили и сожгли белорусскую столицу, однако уже через год после освобождения в Минске было восстановлено 42 тысячи квадратных метров жилой площади. Строить в первые послевоенные годы было особенно трудно: не хватало материалов, иногда не было даже гвоздей, многие работы выполнялись вручную. Но люди жили интересами своей страны, забывая о собственных бедах, и не было для них более личного дела, чем забота о своей земле, о своем городе. Сегодня жилой фонд Минска составляет более 5 миллионов квадратных метров. Кроме жилья, в послевоенные годы возведено 42 крупных промышленных предприятия, 19 кинотеатров, 45 клубов и дворцов культуры, 95 средних школ, Дворец спорта на 6 тысяч мест и многое другое («ДЗЕСЯЦІ-ГОДДЗІ, АДЛЮСТРАВАНЫЯ У КАМЕНИ», 5 стр.).

Заметка «ЯК СТВАРАЎСЯ «ІДЭАЛЬНЫ ЧАЛАВЕК» (6 стр.) рассказывает о последней работе театра миниатюр Белорусского политехнического института — спектакле «Идеальный человек». На республиканском фестивале самодеятельного искусства, посвященном 50-летию БССР и Компартии Белоруссии, этот спектакль был удостоен диплома I степени.

В Государственной библиотеке БССР имени В. И. Ленина открылась выставка белорусского книжного знака (экслибриса), организованная Союзом художников республики. Этот интересный своеобразный вид искусства возник в Белоруссии в 20—30-е годы. В Минске было создано общество bibliophilov, выпущена книга об экслибрисе. Дальнейшее развитие белорусский книжный знак получил в послевоенные годы. В 1960 году в Минске была организована первая специальная выставка экслибриса XIX—XX вв., на которой было широко представлено искусство наших национальных мастеров. («ВЫСТАЎКА ЭКСЛІВРЫСА», 8 стр.).

доходство по этим водным путям.

Население, живущее по обеим сторонам границы, поддерживало между собой дружественные отношения, развивало пограничную торговлю, культурные и иные связи. Советские и китайские пограничники по-деловому разрешали возникавшие вопросы, никаких недоразумений, требовавших вмешательства центральных органов, не возникало.

Китайские власти проявляли заинтересованность в использовании некоторых советских островов на реках Уссури и Амур для хозяйственных и производственных целей (заготовка сена, дров и т. п.), в предоставлении китайским рыбакам возможности ловить рыбу в советской акватории рек. Они обращались к компетентным советским властям за получением соответствующего разрешения. Эти просьбы благожелательно рассматривались и удовлетворялись Советской стороной. Разрешительный порядок пользования советскими островами и советской акваторией рек, который соблюдался китайскими властями в течение многих лет, является одним из свидетельств того, что факт принадлежности Советскому Союзу указанных островов, в том числе острова Даманского, китайская сторона не подвергала сомнению.

(Окончание на 4-й стр.).

РОЗДУМ ЛЯ АБЕЛІСКА

Усе далей у мінулае адыходзяць суровыя гады вайны. Залячыла раны знявечаная зямля. І толькі помнікі, абеліскі ды мемарыяльныя дошкі сведчаць сёння аб падзеях тых дзён, аб вялікім змаганні народа за свой гонар, волю і шчасце. Ды памяць людская назавсёды захавала імёны, подзвігі герояў і невядомых салдат.

Нядаўна такі помнік адкрыт у пасёлку Псуя на Глыбоччыне. Залатымі літарамі напісаны на мармуровых плітах імёны тых, хто загінуў у гады мінулай вайны.

Часта бачу я перад помнікам немаладых год жанчыну. Яна стаіць, нізка схіліўшы галаву. На вачах яе слёзы, на твары смутак перажытага гора. Гэта Вольга Ігнатаўна Беглік. На пліце высечана імя яе брата Вікенція Ігнатавіча Лаўрыновіча — партызана брыгады імя Суворова.

Вікенцій быў лшчэ юнаком, калі стаў у рады лясных салдат. Разам з сябрамі-падрыўнікамі пускаў пад адхон варожыя эшалоны, удзельнічаў у разгроме нямецкіх гарнізонаў.

Сям'я Вікенція жыла ў вёсцы Абруб. Адночы карнікі акружылі дом Лаўрыновічаў. Схапілі бацьку.

— Дзе твой сын? Калі ён прыходзіць дадому? Дзе партызаны? — крычаў нямецкі афіцэр.

Лаўрыновіч маўчаў. Збітага, амаль босага ганялі яго па марозе. На снезе заставаўся крывава след. Ігната ў такім стане пагналі карнікі ў Плісу, потым у Глыбокае. Адсюль яго вывезлі на катаржныя работы ў Германію. Так і не вярнуўся на Радзіму стары Лаўрыновіч.

Але не скарылася сям'я патрыётаў. Партызанкай стала семнаццацігадовая дачка Ігната Ларыса, якой цудам удалося пазбегнуць арышту. Прышлі ў лес да народных месціцаў і жонка Надзежда Фадзееўна, і зяць Адольф Воспівавіч Беглік. Жорстка помсцілі Лаўрыновіча ворагу за страту самага дарагога і блізкага чалавека. У адным з баёў з нямецкімі карнікамі загінуў Вікенцій Лаўрыновіч.

На абеліску высечана прозвішча Грыцкевіч. Жыхарка вёскі Зябікі Таццяна Грыцкевіч выконвала розныя даручэнні камандавання партызанскай брыгады: хадзіла за звесткамі на чыгуначную станцыю, насіла лістоўкі ў нямецкія гарнізоны. Адночы яна прывяла ў партызанскі атрад сем чалавек з так званай добраахвотнай арміі Радзіёнава і сама засталася ў партызанскім атрадзе.

Яе справу працягвала сяброўка з вёскі Вуглы Таццяна Ігнатаўна Лаўрыновіч. У яе было трое маленькіх дзяцей, і тым не менш Таццяна Ігнатаўна смела ішла на заданне. Калі цэлы край у бядзе, асабістае адыходзіць на другі план.

Адночы ўвечары да Таццяны прыйшлі нейкія людзі. Яны прыкінуліся, што шукаюць сувязі з партызанамі, каб пomsціць фашыстам. Цяжка было прастай жанчыне разгадаць агідную задуму правакатараў. Таццяна Ігнатаўна дамовілася, што ў 10 гадзін вечара яна завядзе групу ў партызанскі атрад.

Вечарам на дзвюх падводах прыехала дзесяць чалавек. Жанчына села ў воз. Вось дарога паварочвае на Калечполе, а там, за хутарам Кабыленка, — партызанскі атрад. Сувязная праз сваіх людзей наведміла аб часе прыбыцця. На развілцы дарог жанчына ўзяла лейцы і павярнула коней у бок лесу.

— Хопіць! — злосна крыкнуў правакатар і павярнуў коней у бок чыгуначнага пераезду.

Цяпер Таццяна Ігнатаўна зразумела, што трапіла ў рукі ворагаў. Першы допыт партызанскай сувязной быў зроблены ў бункеры на пераездзе Хвашчова. Правакатары хацелі даведацца ад жанчыны імёны камандзіраў, месцы дыслакацыі партызан, імёны аднавяскоўцаў, якія дапамагаюць партызанам. Жанчыну білі да страты прытомнасці, адлівалі вадой і зноў білі. Таццяна Ігнатаўна маўчала.

На допытку яе павезлі ў Плісу. У жанчыны склаўся смелы план — па дарозе ўцячы ў лес. Змучаная і стомленая, яна ледзь трымалася на возе. Але, убачыўшы кусты, якія падступалі блізка да дарогі, Таццяна Ігнатаўна рашуча кідаецца з воза і што сілы бяжыць у бок лесу. Калі да ельніку заставалася рукой падаць, варожая куля абарвала жыццё адважнай партызанскай сувязной.

Кожнае прозвішча, высечанае на мармуровым помніку, — гэта неўміручы подзвіг у імя свабоды і незалежнасці Радзімы. І ўдзячны аднавяскоўцы свята берагуць у сваёй памяці імёны патрыётаў. Гэты помнік яны ўзводзілі калектыўна, у вольны час. Узводзілі ўсе — і старыя і моладзь. Сваімі рукамі садзілі парк, які вясной зашуміць маладым лісцем. У памяці пакаленняў вечно будуць жыць імёны мужных.

I. ВОЛКАУ,
дырэктар Псеўскай васьмігадовай школы.

ЗАЯВЛЕНИЕ ПРАВВИТЕЛЬСТВА СССР

(Окончание. Начало на 2—3 стр.).

III.

Советское правительство, верное заветам Ленина, делало все от него зависящее для укрепления советско-китайской дружбы и сотрудничества.

Фундамент этой дружбы был заложен еще в годы, когда Советский Союз оказывал широкую и всестороннюю помощь китайскому народу в его борьбе за национальное и социальное освобождение. Яркими страницами вошла в историю советско-китайских отношений, братских связей трудящихся наших двух стран помощь Республики Советов революционным силам Китая в 1923—1927 гг., политическая, экономическая и военная поддержка, оказанная Советским Союзом Китаю в отражении агрессии японского империализма в 1937—1945 гг. Именно Советская Армия нанесла сокрушительное поражение отборной квантунской группировке японских милитаристов и тем самым внесла выдающийся вклад в освобождение Китая от японской оккупации.

Подлинным проявлением пролетарского интернационализма была широкая и разносторонняя помощь Советского Союза народу Китая, китайским коммунистам в завоевании победы народной революции, которая привела к образованию Китайской Народной Республики. Мао Цзэ-дун в декабре 1949 г. заявлял: «Почти в течение 30 лет советский народ и Советское правительство неоднократно оказывали помощь делу освобождения китайского народа. Эта братская дружба со стороны советского народа и Советского правительства, которой удостоился китайский народ в дни тяжелых испытаний, никогда не будет забыта».

Без всякого преувеличения можно сказать, что Советский Союз — его кредиты, поставки новейшего промышленного оборудования, безвозмездная передача по просьбе китайского правительства огромного научного и технического опыта — помог

Китаю создать базу современной индустрии, заложить экономические основы социализма. Тысячи советских специалистов трудились в самом Китае рука об руку с китайскими рабочими и инженерами в создании ряда совершенно новых для Китая отраслей промышленности — авиационной, автомобильной, радиотехнической и многих других. Тысячи китайских граждан получили профессиональную подготовку в учебных заведениях Советского Союза, на советских заводах и в лабораториях. Орган ЦК КПК газета «Жэньминь жибао» в феврале 1959 г., когда она еще писала правду о нашей стране, подчеркивала, что советская помощь Китаю «по своим масштабам не имеет прецедента в истории. Китайский народ всегда считает, что советская помощь является одним из самых важных факторов достижения быстрого прогресса в нашей стране».

В тот период в самых широких масштабах развивалась также советско-китайская торговля, годовой оборот которой к 1959 г. достиг почти двух миллиардов рублей. Это было равноправное и взаимопольное сотрудничество. Если бы не позиция китайской стороны, торговое, экономическое и научно-техническое сотрудничество между нашими странами, несомненно, могло бы успешно развиваться и дальше. Это справедливо и ныне.

На международной арене Советский Союз и Китай вместе вели борьбу против империализма, за упрочение международной безопасности. В моменты, когда возникала угроза безопасности КНР, Советский Союз, верный своим обязательствам по Договору о дружбе, союзе и взаимной помощи, неизменно выступал в поддержку народного Китая и вместе с ним срывал агрессивные замыслы империалистических кругов.

IV.

Это добрососедское сотрудничество, воплощавшее в себе принципы социалистического интернационализма, нарушилось в результате изменения как внутренней, так и внешней политики китайского правительства в начале 60-х го-

дов. Тогда же стала осложняться обстановка на границах. Поначалу это были мелкие, незначительные нарушения существующего режима границы, совершавшиеся, как правило, гражданским населением, или, во всяком случае, людьми, не одетыми в военную форму. На отдельных участках китайские военнослужащие пытались демонстративно нарушать государственную границу Советского Союза. Одновременно в районах, пограничных с СССР, было развернуто строительство аэродромов, подъездных путей, казарм, военных складов.

Официальная китайская пропаганда начала откровенно воспевать захватнические походы против народов Азии и Европы Чингисхана, который был объявлен «императором Китая», маньчжурско-богдыхана Канси, китайских императоров и феодалов, ведших завоевательную политику. В таком же духе переделывались школьные учебники и другие издания КНР, публиковались карты, на которых обозначались в качестве китайских обширные территории Советского Союза. На некоторых картах, изображавших Китай «в период наивысшего могущества», граница проводилась так, что во владения Китая попадали земли, на которых проживают сейчас почти все народы Азии и даже многие народы Европы.

Советское правительство предприняло и в это время немало конструктивных шагов для того, чтобы предотвратить разрастание пограничных трений, снять их остроту. С этой целью 17 мая 1963 года Советское правительство предложило правительству КНР провести двусторонние консультации между нашими государствами. Эти консультации начались в феврале 1964 г. в Пекине. Советскую делегацию возглавлял полномочный представитель СССР в ранге заместителя министра П. И. Зырянов, китайскую — заместитель министра иностранных дел Цзэн Юнцзюань.

Советская сторона внесла предложения, принятие которых позволяло в кратчайшие

сроки осуществить путем взаимного согласия уточнение на отдельных участках линии прохождения советско-китайской государственной границы. Советская делегация руководствовалась тем, что успешное завершение консультаций явилось бы важным вкладом в дело поддержания дружественных отношений между нашими народами и государствами.

Поведение китайских представителей на консультациях 1964 г. свидетельствовало, однако, о том, что достигшие договоренности не входило в намерения китайской стороны. Делегация КНР пыталась поставить под сомнение исторически сложившуюся и закреплённую договором государственную границу. Китайская сторона видела смысл консультаций в искусственном создании «территориальной проблемы», которая на многие годы вперед осложнила бы отношения между нашими народами и странами.

Консультации в Пекине не были завершены. В принципе была достигнута договоренность продолжить их в Москве 15 октября 1964 года. Однако, несмотря на неоднократные напоминания с советской стороны в тот период и в последующие годы, правительство КНР уклонялось от завершения таких консультаций.

Между тем не составляло большого труда достичь договоренности и исключить на будущее кривотолки и недоразумения. Для этого требовалось только одно — добрая воля с китайской стороны, требовалось, чтобы китайские представители действовали в том духе, как заявлял, например, премьер Чжоу Энь-лай 28 апреля 1960 года на пресс-конференции в столице Непала Катманду, когда он, отвечая на вопрос одного из корреспондентов о том, — имеются ли «участки неустоявленной границы между СССР и КНР», — подчеркнул: «На картах есть незначительные расхождения. Очень легко мирно решить». Тем не менее это заявление не подкреплялось практическими действиями. Нарушения границы китайской стороной не только продолжа-

лись, но число таких нарушений увеличивалось.

V.

Таким образом, вооруженные провокации китайских властей на реке Уссури в районе острова Даманского — это не случайные инциденты. Эти действия, как и создание вообще напряженности на советско-китайской границе, наносят серьезный ущерб делу социализма и мира, общему фронту антиимпериалистической борьбы, дружбе советского и китайского народов.

Руководимое неуклонным стремлением к обеспечению прочного мира и безопасности, к поддержанию дружбы и сотрудничества с китайским народом, Советское правительство считает, что необходимо безотлагательно принять практические меры по нормализации обстановки на советско-китайской границе. Оно призывает правительство КНР воздерживаться от действий на границе, могущих вызвать осложнения, призывает решать разногласия, если они возникают, в спокойной обстановке и путем переговоров.

Советское правительство высказывает также за то, чтобы советские и китайские официальные представители возобновили в ближайшее время начатые в Пекине в 1964 году консультации.

Советское правительство твердо убеждено, что, в конечном счете, коренные интересы советского и китайского народов позволят устранить и преодолеть трудности в советско-китайских отношениях.

Правительство СССР заявляло и считает необходимым вновь заявить, что оно решительно отвергает любые посяательства кого бы то ни было на советские земли. И попытки говорить с Советским Союзом, с советским народом языком оружия встретят твердый отпор.

Советский народ единодушно поддерживает ленинскую внешнюю политику Коммунистической партии Советского Союза и правительства СССР, мероприятия по обеспечению неприкосновенности и безопасности священных рубежей нашей социалистической Родины.

29 марта 1969 года.

SOVIET CHUKCHEES AND ESKIMOS

When I think of a walrus, I see tusks. The rest of the animal is a dim outline. So it came as a surprise to see a mother walrus relaxing on her side and nursing a cub. The baby lay cradled in a flipper.

The mother walrus was eight inches long. It was one of an exciting collection of ivory carvings done by craftsmen of the Chukot Peninsula across the Bering Straits from Alaska. The collection is on display at the regional museum in the city of Magadan.

Art experts refer to such carvings of walrus ivory as one of the wonders of the Arctic. Many of the craftsmen of this remote northeast peninsula, I learned from the young Chukchi who took us around the museum, are now members of the National Union of Artists. Many have received government decorations. Ivory carving goes back some three thousand years among the Chukchees and Eskimos living at the tip of the Peninsula. Every spring great schools of walrus swim through the Straits on their way from the Bering Sea to the Arctic Ocean. Walrus hunting was a major occupation. So when the work day was over, the men would get out their stone knives and axes and reproduce in ivory what they had seen that day.

For centuries there was a dominant interest in animal carvings. The people believed that animals had a soul and that the soul needed a refuge after the animal was killed. The hunter provided it by carving the animal in ivory. It wasn't until much later that human beings appeared in carvings. And then they were usually coupled with animals in scenes from the life of the hunting and fishing communities.

The craftsmen who did the mother walrus nursing the cub is one of the oldest and most venerated of the living Chukchi artists. In Soviet times Mr. Vukutagin helped to found the studio in the town of Welen that put the craft on a government-backed financial basis, ensuring it guaranteed marketing and opportunities for expansion and modernization.

This move to help a struggling native art was only a small part of what Soviet government did to rescue the Chukchees and Eskimos from extinction. The disregard the Russian czarist government had shown for this part of the country except for the natural resources that could be drained from it had kept it at a primitive stage of development with neither educational nor medical facilities. The Chukchi guide pointed to himself as an example of today's educational opportunities. He finished the Teachers' College in the city of Magadan. This is a college that prepares native teachers for the communities of the Chukot Peninsula. The guide, it so happened, settled in Magadan, but most of his classmates returned to their home towns. Schools operate in all the population centers. According to the latest census, only a few old people on the Chukot Peninsula remain illiterate. The rest of the population has learned to read and write, and the authorities see that every child goes to school.

The Chukchees have acquired a written language in Soviet times and developed their own writers. It's customary to single

out Yuri Rit'heu, he being the first Chukchi to make a name for himself in letters. The stories of Rit'heu have been translated into numbers of languages including English. But I was more impressed when the guide mentioned the first Chukchi poetess, Antonina Kymytval. In the Arctic too women have come into their own.

Where much of the population is on the move with reindeer herds many months of the year, it becomes a problem to spread culture. The community libraries solve it by sending out teams, usually by helicopter, with newspapers, books and movies. Fishing and hunting settlements along the coast have community centers besides, where home talent is encouraged. The Chukchi Song and Dance Co. is probably the most striking outgrowth of these home talent studies. The company has given performances in many parts of the Soviet Union.

Culture has gone hand in hand with better living. Hunters, fishermen and reindeer-breeders pooled resources and formed mixed cooperatives. And the larger scale has made for larger incomes. The cooperatives are unusually big operations. On one the herd runs to 20,000 head; hunting tracts approach 3,500 square miles, and there's a vast acreage of rich pasture on the rolling, treeless immensity known as the tundra.

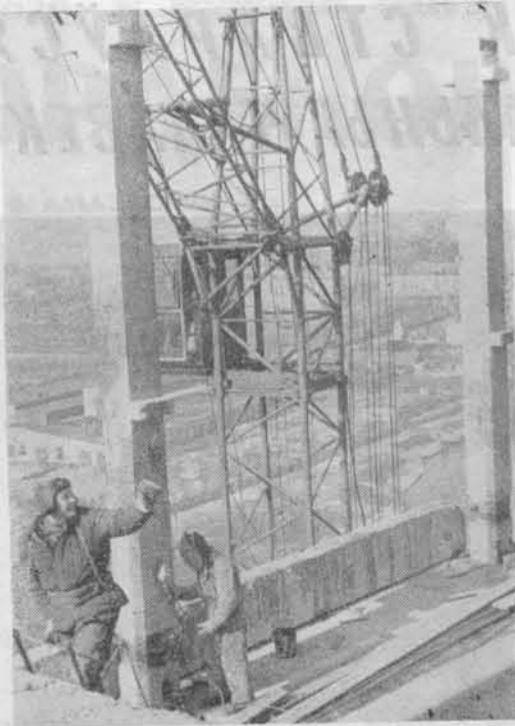
Some cooperatives have started to breed the polar fox and sable in enclosures. This industry is another good source of income. For fishing and hunting operations at sea the Chukchees and Eskimos now use outboard skiffs and seine-nets. The kayak is fast becoming a relic of the past. The cooperatives have power generators for household and industrial needs. Some operate small factories to work up animal fats.

Despite the snow and gales for eight months of the year and a round-the-year shortage of vegetation the fishing and hunting cooperatives are making a go of dairy farming. Many are also developing greenhouse vegetable growing and poultry farming. Surprisingly enough, hot springs have been found in this permanent frost area, and these are being harnessed to supply heat.

In contrast to the pre-Soviet years the population of Chukchees and Eskimos is growing. This is as much due to good medical service as to the higher standard of living. The communities have hospitals with lying-in wards for expectant mothers and out-patient departments. Staffs are usually trained local people, but it's not uncommon for newly graduated doctors from other parts of the Soviet Union to do a stint of two or three years on the Chukot Peninsula. The hospitals use radio and helicopter to keep in contact with herdsmen hundreds of miles from the settlements. In extreme emergencies expert aid is flown in from such a distant point as Magadan. The service is all free, of course, as it is everywhere in the Soviet Union.

Viewed from Moscow, the Chukot Peninsula is the remotest part of the country. But in every respect the people are made to feel they are citizens of the Soviet Union and enjoy all the advantages that a socialist society provides.

L. N. YANKOWSKAYA.

Будаўніцтва высотнага дома па вуліцы Смаленскай у Мінску.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ДЗЕСЯЦІГОДАДЗІ, АДЛЮСТРАВАННЯ Ў КАМЕНИ

Шафёр Васіль Раўцкаў вядзе машыну лёгка і плаўна. Сёння ён экскурсавод. Разам з ім — начальнік аддзела кадрў першага трэста Георгій Наскоў. Гэтыя людзі — ветэраны трэста. Неяк не даводзілася ім раней, спецыяльна ўзяўшы машыну, праехаць па тых месцах, якія яны забудовавалі.

— Бач ты, — здзіўлена ківае галавой Георгій Рыгоровіч. — Кажуць, у 1800 годзе даўжыня Мінска была ўсяго 2 вярсты 450 сажняў, а шырыня — ад 160 да 900 сажняў, а цяпер, каб аб'ехаць толькі аб'екты нашага трэста, пабудаваныя за два дзесяцікі год, трэба зрабіць больш ста кіламетраў.

Вось насупраць адзін аднаго два дамы — двухпавярховы і ў пяць паверхаў. Першы будавалі больш года, другі — пяць месяцаў!

...У першыя пасляваенныя гады будоваць было асабліва цяжка. Не хапала матэрыялаў, іншы раз не было нават цвікоў. Многае рабілася ўручную, без механізацыі і дапаможных сродкаў.

Але калі надыходзіла нядзеля і стомленым людзям даваўся адпачынак... Вось некалькі газетных радкоў аб гэтым адпачынку: «У нядзелю адбыўся масавы выхад працоўных сталіцы на работы па добраўпарадкаванню горада. Тысячы мінчан з кіркамi, рыдлёўкамі, ломамi накіраваліся да месцаў работы. Па Савецкай вуліцы, грунточы, крочылі экскаватары, машыны, трактары. Насупраць сквера яны развярнуліся і акружылі з трох бакоў руіны, якія займалі амаль цэлы квартал. Тут будзе Цэнтральная плошча сталіцы. Сёння сюды прыйшлі сотні людзей, каб пачаць уборку і вывазку 80 тысяч кубаметраў зямлі».

Праз год пасля вызвалення ў Мінску было ўжо адноўлена 42 тысячы квадратных метраў жыллой плошчы. Жыхары бясплатна аддалі 1 мільён 132 тысячы гадзін свайго часу адраджэнню сталіцы.

Людзі жылі інтарэсамі сваёй краіны, яе болей і радасцю, забываючыся аб сваіх бедах. І гэта таму, што не было для іх больш асабістай справы, чым клопаты аб сваёй зямлі, сваім горадзе.

Лёс гэтых людзей на дзіва падобны. У многіх з іх у графе «адукацыя» стаіць няпоўная сярэдняя або нават пачатковая. Ім некалі было вучыцца. Яны пакінулі гэта для сынаў.

Дзве графы аб заслугах размешчаны адна каля другой і падобны на ордэнскія стужкі. Адна расказвае аб працы, другая — аб барацьбе. І амаль ва ўсіх ёсць такое выдатнае суседства: ордэн Чырвонай Зоркі і ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалі «За адвагу» і «За працоўную доблесць», «Партызану Вялікай Айчыннай вайны» і «За працоўную адзнаку».

Гэтыя людзі — прафесары каменнай справы, іх доктарская дысертацыя — увесь пабудаваны наноў Мінск. Новы выдатны горад — вось іх асабістая справа. А на паперы яна ўкладваецца ў некалькі па-тэлеграфнаму кароткіх радкоў:

«Вячаслаў Вікенцьевіч Адудкевіч. У трэсце № 1 з 1947 года. Рацыяналізатар. Яго рацпрапановы далі больш 10 тысяч рублёў эканоміі»...

«Міхаіл Васільевіч Скрабкоў, муляр. Яго брыгада пабудавала каля 30 аб'ектаў. Сярод іх жыллыя дамы ў мікрараёне на вуліцы Волгаградскай, зборачны корпус гадзіннікавага завода, які атрымаў дыплом ВДНГ, прамысловыя будынкі заводаў, інтэрнаты».

Цёмная стужка Маскоўскай шашы падобна на стужку гіганцкага канвеера, які нясе дзесяткі, сотні машын. Адны, лёгкія і прыгожыя, імкнуцца некуды на ўсход, іншыя, часцей за ўсё цяжкія «МАЗы» з жалезабетоннымі канструкцыямі, паварочваюць на Волгаградскую. З яе пачынаецца адзін з мікрагарадкоў Мінска.

Аб людзях, якія стварылі яго, можна гаварыць без канца. Імёны многіх з іх сёння добра ведаюць жыхары сталіцы. Вось знатны брыгадзёр, цяпер прапраб, заслужаны будаўнік БССР Цімафей Фандо. Толькі за чатыры гады сямігодкі яго брыгада пабудавала тут тысячы кватэр, дзве школы на 960 месц кожная, сем дзіцячых садоў, камбінат бытавога абслугоўвання, магазіны і іншыя будынкі.

Жылы фонд Мінска цяпер складае больш пяці мільёнаў квадратных метраў. Прычым больш чатырох мільёнаў — гэта вынік пасляваенных год. Лічба выразная, аднак яна яшчэ не дае поўнага ўяўлення аб маштабах капітальных работ у горадзе. Акрамя жылля, у сталіцы нашай рэспублікі ў пасляваенныя гады ўзведзены 42 буйныя прамысловыя прадпрыемствы, 19 кінатэатраў, 45 клубаў і палацаў культуры, цырк, тэлецэнтр, Палац спорту на 6 тысяч месц, 168 масавых бібліятэк, 95 сярэдніх школ, карпусы вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў. Амаль у пяць разоў вырасла сетка навукова-даследчых інстытутаў і спецыяльных канструктарскіх устаноў.

Цяпер 112 тысяч навучэнцаў штодзень садзяцца за парты ў светлых класах, 43 тысячы малышоў прыходзяць у дзіцячыя сады і яслі, 17 700 працоўнікоў вытворчасці адкрываюць шывткі ў 37 школах рабочай моладзі, 29 700 навучэнцаў атрымліваюць адукацыю ў 24 сярэдніх тэхнічных і спецыяльных навучальных установах.

Толькі на жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва за апошнія гады выдаткавана звыш 800 мільёнаў рублёў.

М. ІВАНОВ.

БЕЛАРУСЬ— ІТАЛІЯ

У італьянскім горадзе Балонья адкрываецца шосты Міжнародны кірмаш дзіцячых кнігі і ілюстрацый. У гэтым традыцыйным вернісажы прымае ўдзел 30 краін свету, у тым ліку і Саветкі Саюз.

Наша краіна прадстаўлена на кірмашы амаль усімі саюзнымі рэспублікамі. Ад Беларусі ў савецкую калекцыю ўключаны дзіцячыя кнігі «На берагах Нявы» І. Гурскага (зборнік апавяданняў пра Леніна), «Падарожжа па краіне беларусаў» В. Вольскага, «Казкі з прыказкамі» І. Бурсава, «Будзільнік» С. Шушкевіча, беларускія народныя казкі — «Ленінская

праўда», «Пакаці-гарошак», «З рога ўсяго многа», «Бацькаў дар», «Штукар Клімка», «Два маразы» і іншыя.

Пасланы таксама дзіцячыя творы З. Бядулі, Ул. Дубоўкі, В. Хомчанкі, А. Дзеружынскага, двухтомная анталогія «Арляняты».

У раздзеле ілюстрацый будуць прадстаўлены малюнкi А. Лось да кнігі беларускіх народных казак «З рога ўсяго многа».

**РАМЕШУ ЧАНДРУ
УРУЧАНА ЛЕНИНСКАЯ
ПРЭМІЯ**

У Дэллі адбылася цырымонія ўручэння міжнароднай Ленінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» генеральнаму сакратару Сусветнага Савета Міру, вядомаму індыйскаму грамадскаму дзеячу Рамешу Чандру. Ад імя Камітэта па міжнародных Ленінскіх прэміях медаль і дыплом лаўрэата Рамешу Чандру ўручыў пісьменнік А. Чакоўскі.

Рамеш Чандра сардэчна падзякаваў за высокую ўзнагароду і цёплыя віншаванні ў яго адрас. «Прэмія, якая носіць імя Леніна, — сказаў ён, — самая ганаровая ўзнагарода, аб якой можа марыць змагар за мір. Больш за 50 год назад Ул. І. Ленін падпісаў першы Дэкрэт аб міры і тым самым заклаў прынцыпы, на аснове якіх развіваецца сучасны рух за мір. Усюды, дзе ідзе барацьба за свабоду і справядлівасць, барацьба супраць імперыялізму і каланіялізму, людзі знаходзяць надзейную падтрымку Савецкага Саюза».

**МЕДАЛЬ — АНСАМБЛЮ
«БЯРОЗКА»**

Старшыня Прэзідыума Вялікага народнага хурала МНР Ж. Самбу ва ўрачыстай абстаноўцы ўручыў медаль «Дружба» калектыву савецкага харэаграфічнага ансамбля «Бярозка», узнагароджанаму за высокае майстэрства і паказ выдатных поспехаў савецкага мастацтва, за ўклад у справу ўмацавання традыцыйнай братняй дружбы паміж мангольскім і савецкім народамі.

**НА ПОЛЬСКОЙ
МОВЕ**

Польскае выдавецтва «Кніга і веды» выпусціла ў свет манаграфію дацэнта А. Хацкевіча «Фелікс Дзяржынскі. Біяграфічнае даследаванне» (Варшава, 1968) з прадмовай жонкі, сябра, саратніка «жалезнага Фелікса» Софіі Сігізмундаўны Дзяржынскай.

У гэтым выданні аўтар значна расшырыў і дапоўніў усе раздзелы кнігі, якая выпушчана раней, новым фактычным матэрыялам, які раскрывае актыўную рэвалюцыйную дзейнасць Ф. Дзяржынскага ў перыяд падполля ў Польшчы і Літве, яго ўдзел у падрыхтоўцы і правядзенні Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, у грамадзянскай вайне, адлюстроўвае партыйную, чэкісцкую, гаспадарчую работу Фелікса Эдмундавіча ў гады Савецкай улады.

Манаграфія беларускага вучонага А. Хацкевіча пра Ф. Дзяржынскага мае навуковае і палітычнае значэнне, яна будзе мацаваць дружбу паміж польскім і савецкім народамі, служыць інтэрнацыянальнаму выхаванню працоўных.

**ШМАТТОМНАЕ
ВЫДАННЕ
«БЕЛАРУСКІ РАМАН»**

Выдавецтва «Беларусь» пачало выпускаць на беларускай мове серыю кніг «Беларускі раман». Ужо выйшла з друку 36-тысячным тыражом першая кніга з гэтай серыі — вядомы раман Івана Шамякіна «Сэрца на далоні».

У серыю ўвойдуць лепшыя раманы беларускіх пісьменнікаў, створаныя за гады Савецкай улады. Усяго мяркуецца выпусціць масавым тыражом больш як 30 тамоў.

**ЯК СТВАРАЎСЯ
«ІДЭАЛЬНЫ ЧАЛАВЕК»**

Не перабольшваючы, можна сказаць: у Мінску цяжка знайсці студэнта, які не ведаў бы тэатра мініяцюр Беларускага політэхнічнага інстытута. Такую папулярнасць прынесла яму апошняя работа «Ідэальны чалавек».

Пачынаўся тэатр з некалькіх сцэнак студэнцкага жыцця, маленькіх мініяцюр. Потым пачалі рыхтаваць вялікую праграму. Усё вырашылі рабіць самі: пісаць сцэнарый, майстраваць дэкарацыі і, зразумела, іграць. Хацелася прымусяць гледача думаць, разважаць, быць нібы сааўтарам спектакля. Тады і прыйшла задума пастаноўкі «Ідэальны чалавек» (рэжысёры — выпускнікі БПІ аспірант А. Плакс і інжынер А. Эпштэйн). У яе аснове пакладзены гісторыі сумныя і вясёлыя, дасціпныя і павучальныя.

...Навукова-даследчы інстытут чалавеказнаўства паставіў перад сабой задачу: стварыць ідэальнага чалавека, абсалютна пазбаўленага якіх бы там ні было недахопаў. І заклікала работу. Супрацоўнікі інстытута збіраюць матэрыял. Яны сустракаюць і вывучаюць людзей з рознымі характарамі, звычкамі, здольнасцямі. У самых нечаканых сітуацыях трапляюць стваральнікі эксперыменту. І ў кожнай сцэне — тэмперамент і малады запал выканаўцаў.

Але вось ідэальны чалавек гатовы. Ён не засмяецца без прычыны, не зробіць ніводнай памылкі ў жыцці, не зразумее і не даруе памылак іншых людзей. Вучоныя інстытута галасуюць за яго, але гледачы — не.

Няхай чалавек жыве паўнакроўным кіпучым жыццём, у якім магчымы і памылкі, няхай ён будзе добрым і вялікадушным і зможа зразумець недахопы іншых людзей, каб дапамагчы ім стаць лепшымі. Цудоўны не робат без недахопаў, цудоўны чалавек, які думае і шукае, памыляецца і знаходзіць, — вось асноўная думка спектакля.

На рэспубліканскім фестывалі самадзейнага мастацтва, прысвечаным 50-годдзю БССР спектакль «Ідэальны чалавек» быў удастоены дыплама І ступені.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля тэатра мініяцюр БПІ «Ідэальны чалавек». С. ГУЛЬЯНЦ.

ПЕСНІ АДТУЛЬ, ДЗЕ ЦЯЧЭ ШПРЭВЯ

У Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ўздоўж ракі Шпрэві (нямец. Шпрэе), пачынаючы ад граніцы з Чэхаславакіяй, раскінуліся амаль да самых прыгарадаў Берліна прасторы Лужыцы (нямец. Лаузіц), дзе жыве самы маленькі з усіх славянскіх народаў, які завецца лужыцкімі сербамі альбо лужычанамі.

Нялёгкім быў лёс лужыцкага народа. Нялёгкім быў лёс і яго песняроў-патрыётаў, якіх няшчадна праследавалі прускія і саксонскія чыноўнікі-германізатары. Так, Ян Цесля вымушаны быў пражыць большую частку свайго жыцця ў Чэхіі, дзе ён і памёр.

Далёка ад радзімы памёр і другі таленавіты паэт-лужычанін Мата Косык, які таксама мусіў пакінуць бацькоўскі край і апынуцца аж за акіянам, у Злучаных Штатах.

А самага выдатнага лужыцкага паэта Якуба Барт-Цішынскага, нястомнага змагара за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне лужычан, кайзераўскія ўлады праследавалі праз усё яго свядомае жыццё, імкнучыся трымаць яго як мага далей ад родных мясцін. І ён памёр заўчасна ў скрусе і глыбокай трывозе за лёс свайго маленькага народа, якому пагрожвала нацыянальная смерць.

І лепшая лужыцкая паэтэса Міна Віткайц таксама прайшла праз пакутніцкія выпрабаванні: у 1933 годзе гітлераўцы забаранілі ёй займацца літаратурнай дзейнасцю і выселілі

з радзімы. Толькі пасля разгрому фашызму нашай арміяй яна змагла вярнуцца да берагоў сваёй Шпрэві і поўнасцю аддацца літаратурнай працы.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны, калі ў выніку перамогі Савецкай Арміі на тэрыторыі ўсходняй Германіі была створана дзяржава рабочых і сялян, лужычане атрымалі ўсе магчыма для развіцця сваёй культуры. Цяпер яны маюць свае газеты і часопісы, свае школы, свой тэатр, свае навуковыя ўстановы. Пачала бурна развівацца і літаратура лужыцкіх сербаў. Узрасла і цікавасць да яе з боку іншых народаў. Творы такіх сучасных лужыцкіх празаікаў і паэтаў, як Мэрчын Новак-Нехорнскі, Міна Віткайц, Юрый Брэзан, Кіта Лоранц, Юрый Кох, перакладзены на польскую, балгарскую, чэшскую, славацкую, рускую, украінскую, беларускую, славенскую, румынскую, нямецкую, фінскую, венгерскую і іншыя мовы.

Толькі за апошнія 7—8 год анталогіі паэзіі лужычан выйшлі ў Польшчы і Балгарыі. Ідзе падрыхтоўка такой анталогіі на Украіне. А сёлета выдавецтва «Беларусь» павінна выпусціць у свет невялікую анталогію лужыцка-сербскай паэзіі пад назвай «Там, дзе Шпрэвья шуміць». Гэта будзе першае падобнае выданне ў СССР.

Прапануем чытачам народную лужыцкую песню і вершы Якуба Барт-Цішынскага ў перакладзе Аляксея ЗАРЫЦКАГА.

ВЕЧАР БЛІЗКА

(Народная песня)

— Сонейка нізка, а вечар блізка,
Ах, мушу я, мушу дамоў ісці.
Не плач, дзяўчына, я скоро вярнуся,
Прыеду ўранні ў нядзелю я.
— Ёсць кепскія людзі на белым свеце,
Зайздроснікі ёсць, што зайздросцяць нам.
Гавораць, што хлопец з хаты багатай
Дзеўку-бяднячку не захоча ўзяць.
Няхай гавораць нядобрыя людзі,
Ды толькі ўсё роўна ты будзеш мой.
Не будзеш летам, дык будзеш зімою,
Ды толькі ўсё роўна ты будзеш мой.
Не ў нашым краі, то ў богавым раі,
Ды толькі ўсё роўна ты будзеш мой.

Якуб БАРТ-ЦІШЫНСКІ

ЛУЖЫЦКАЯ МОВА

Хай наш народ малы, ды наша слова Вялікі скарб. Узброены мы слаба,
А мова меч, чый звон заўжды прываба.
Прыніжан люд, ды з крыллем наша мова.
Народ мой бедны, ў мове ж скарб захован.
Свая — дзяўчо, чужая ж мова — баба,
Што на яе рыззе ўздзе, нахаба,
На стройны стан красуні чарнабровой.
У нашай роднай мове столькі гарту,
Што хоць вастры на ёй клінок сталёвы.
І плодная яна і славы варта.
Яна, як казка ў прамяністым ззянні,
Заранка, што з нябёс бліскача ўранні,
Нібыта дыменты яе словы.

ГЕЛЬГАЛАНД—ЛУЖЫЦА

Ой ты, Гельгалад, каменны востраў,
Ты скалой узняўся пад нябёсы.
У марское дно трывала ўрос ты,
Б'ецца мора аб твае уцёсы.
Дзень і ноч магутным хвалям біцца,
Уставаць з глыбінь у грозным гудзе.
З хмар табе, як стрэлы, бліскавіцы
Упіваюцца глыбока ў грудзі.
І вянец пакутніка віхура
Для твайго чала спляла крывава.
Як блакіт, калі заціхне бура,
Ясны бляск тваёй вялікай славы.
Стой, мой Гельгаладзе, стой трывала
І трымай мацней і шчыт і зброю.
Адбівай грудзямі вал за валам,
Покуль сонца ззя над Зямлёю.

Лужыца, ты Гельгалад у моры.
Горка мне, туга мяне скруціла,
Што ў бязлітасных баях і ў горы
Між чужых ты быццам сраціна.
У пякурых слёзах твае вочы,
І смыляць твае няскерныя рапы.
Днём смуткуеш, слухаеш уночы
Ты трывогі голас неспіханы.
Ды няхай твая душа не тужыць,
Сіратой убогай быць даволі:
Колькі рук табе адданых служыць,
Колькі верных сэрцаў прагнуць долі.
Як твае на поўдні горы горда
Усталі, атачоныя лясамі,
Так надзею, родны краю, цвёрда
Ты трымай заўсёды перад намі.

Мінская школа № 24 з'яўляецца адной з лепшых у горадзе па дзіцячай тэхнічнай творчасці. Некалькі экспанатаў, зробленых рукамі юных тэхнікаў, дэманструюцца на выстаўках у Мінску і ў Маскве. НА ЗДЫМКУ: юныя тэхнікі школы № 24 Грыша КАЦМАН, Марк ПАТЭНТ і Саша ЛОНГІН будуць мадэль рэактыўнага рухавіка.

Фота Н. АМЕЛЬЧАНКІ.

ДВАЖДЫ ОРДЕНОНОСНАЯ

В. АМАЗАСПЯН,

председатель Комитета по культурным связям с армянами за рубежом

Ереван. Площадь имени Спандаряна.

Фото Б. НЕМРУТА.

В связи со 100-летием со дня рождения Владимира Ильича Ленина наша редакция печатает материалы, освещающие жизнь союзных республик. Сегодня помещаем статью председателя Комитета по культурным связям с армянами за рубежом В. АМАЗАСПЯНА, написанную по нашей просьбе.

Международного совета научных обществ Виктор Амбарцумян. Число обучающихся в школах республики сегодня достигает 650 тысяч, т. е. из каждых четырех граждан один учится. Созидательный труд армянского народа высоко оценило правительство Советского Союза, и Армянская Советская Социалистическая Республика награждена двумя орденами Ленина.

Ереван — столица Армении — очень стар и очень молод. Это один из тех немногих городов мира, которые имеют свидетельство о рождении. Свидетельство Еревана написано 2750 лет тому назад урартским царем Аргишти. В 1968 году наш народ торжественно отпраздновал юбилей столицы. На этот юбилей приезжали гости из многих городов и представители армянских общин из-за рубежа.

Много наших земляков разбросали по свету войны. Во

время империалистической войны руководящая клика султанской Турции — младотурки — решили искоренить западных армян, находящихся под их владычеством, чтобы затруднить продвижение русских войск и навсегда разрешить армянский вопрос, который причинял хлопоты Турции во время всемирных конгрессов. Свершилось невиданное в истории человечества преступление — первый геноцид XX века, жертвой которого стало более миллиона армян. Часть армян, которым удалось тогда спастись от турецкого ятагана, нашла убежище на Кавказе, в Восточной Армении, России, а другая часть обосновалась в странах Европы, Америки, Ближнего Востока и даже в Австралии.

Образовались армянские колонии. Зарубежные армяне помогали своим братьям и в трудные годы создания республики, и во время Отечест-

венной войны. На деньги, собранные нашими земляками, были построены танковые колонны «Давид Сасунский» и «Полководец Баграмян», сотни армян вступили в отряды движения Сопротивления Франции, Греции, Болгарии и других стран.

Высоко оценивая деятельность одного из руководителей движения Сопротивления Франции писателя Мисака Манушяна, Морис Торез сказал, что народ Франции будет вечно чтить память о Манушяне и его товарищах.

За годы, прошедшие после Великой Отечественной войны, сотни тысяч армян вернулись на Родину из разных концов мира.

Наряду с организацией репатриации партия и правительство Армении заботятся об издании учебников для зарубежных армянских школ, и ежегодно в адрес 300 действующих школ высылаются 30 тысяч учебников. Ежегодно из зарубежных колоний на учебу в высшие и средние учебные заведения Еревана приезжают 70 юношей и девушек и по окончании возвращаются в свои страны.

Для учителей зарубежных армянских школ организуются двухмесячные курсы усовершенствования. Уже четвертый год Комитет по культурным связям с армянами за рубежом совместно с ЦК ВЛКСМ Армении и Министерством просвещения приглашают 100—150 детей земляков в пионерские лагеря.

Все более широкие связи устанавливаются с зарубежными культурными союзами, прогрессивными изданиями и организациями. Ежегодно десятки общественных деятелей и ученых, художественные коллективы, посещая армянские колонии, выступают перед земляками, рассказывают им о расцвете родной страны. Армянские общины получают с Родины газеты, тысячи томов художественной литературы, школьные лаборатории, грампластинки, кинокартины, записи, диапозитивы, словом, всё то, что способствует расширению связей с Родиной.

Колонии Ливана и Сирии восторженно приняли ансамбль песни и пляски Армении, гастроль Государственного драматического театра имени Сундукяна, длившаяся около месяца в Бейруте, Алеппо и Дамаске. Проведенное в Париже по решению ЮНЕСКО празднование 2750-летия Еревана превратилось в настоящую демонстрацию франко-советской дружбы. Большим успехом пользовалась выставка армянской архитектуры, организованная общиной в итальянском городе Милане. С каждым годом увеличивается интерес зарубежных армян к Советской Родине, и этому немало способствует все возрастающий наплыв земляков-туристов.

Одна из прогрессивных зарубежных армянских газет писала о строительстве тоннеля Арпа — Севан: «Франция и Италия — эти крупнейшие страны мира — совместно проводили десятикилометровый тоннель; какой же большой силы достигла маленькая Армения, что сегодня строит пятидесятикилометровый тоннель для поддержания уровня воды Севана!» И тут же отметила, что эта огромная сила — дружба народов великого Советского Союза.

Зарубежные армяне хорошо сознают, что этот тоннель — лишь одно из многих чудес нового времени. Каждый год Советской власти приносит нашему народу новые успехи, и чудеса теперь стали закономерностью нашей жизни.

Выступление танцевального ансамбля ереванских шинников. Фото Б. НЕМРУТА.

Ереван. Здание нового спортивного зала.

Фото Г. БАГДАСАРЯНА.

Армяне являются одной из древнейших народностей мира, имевшей свое государство еще до нашей эры. В XIV веке страна попала под иго чужеземных захватчиков, которое длилось пятьсот лет. В условиях деспотического персо-османского владычества присоединение к России в начале XIX века было спасением для Армении. Но, избавив народ от физического уничтожения, это присоединение не дало стране ни государственности, ни свободы.

Только благодаря Октябрьской революции в 1920 году восстанавливается армянская государственность. Советская Армения вошла в состав великого Советского Союза, став одной из его равноправных республик. С помощью русского и других братских народов окраинная провинция царской России стала страной передовой промышленности, сельского хозяйства, науки и техники. Еще в довоенное время выросли крупнейшие предприятия химии и машиностроения. За последние десятилетия стали бурно развиваться точное машиностроение, радиоэлектроника, электромашиностроение, приборостроение, цветная металлургия. По электромашиностроению Армения занимает третье место в Советском Союзе после Российской Федерации и Украины.

За пределами республики и даже Советского Союза славятся армянские счётные и счётно-вычислительные машины, генераторы, электродвигатели, станки, трансформаторы, коньяки, ткани. Более чем в 70 зарубежных стран вывозятся наши товары. «Были времена, когда человек проживал 100 лет, но не проходил однодневной дороги, но были времена, когда в один день человек шагал через весь век», — эти слова принадлежат армянскому революционеру-демократу, близкому другу и соратнику Герцена и Чернышевского Микаелу Налбандяну. Такими бурными, полными побед и свершений стали дни советской Армении.

В республике работают 11 высших учебных заведений, десятки научно-исследовательских институтов, национальная Академия наук, которой руководит всемирно известный учёный президент

ВЫСТАЎКА ЭКСЛІБРЫСА

Незвычайная выстаўка адкрылася ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Ул. І. Леніна. На ёй няма кніг. Але расказвае яна аб кнігах, аб інтарэсах і густах іх збіральнікаў. Гэта—выстаўка беларускага кніжнага знака (экслібрыва), арганізаваная Саюзам мастакоў БССР.

Тут прадстаўлена каля дзвюхсот работ. Іх аўтары — беларускія мастакі. Есць і знакі, выкананыя для аматараў кнігі мастакамі іншых рэспублік. Арганізатары выстаўкі імкнуліся паказаць растучую цікавасць да экслібрыва ў самых шырокіх колах чытачоў. Да ўдзелу ў ёй прыцягнуты не толькі мастакі-прафесіяналы, але і проста кнігалюбы — стваральнікі кніжных знакаў.

Найбольш цікавыя экслібрывы старэйшага беларускага графіка А. Тычыны, В. Ціхановіча, маладых беларускіх мастакоў

А. Кашкурэвіча, Г. Ціхановіча, М. Шостака. Многія кніжныя знакі прыцягваюць увагу графічнай закончанасцю, прыгожым малюнкам, кампазіцыйным майстэрствам, багаццем творчай фантазіі і высокім тэхнічным узроўнем выканання.

Знаёмства з экслібрывам заўсёды захапляючае. Цікава пазнаваць складаную сімволіку вобразаў, сачыць за палётам фантазіі мастака, які перадае ў маленькім лаканічным малюнку і характар літаратурнага збору, і прафесію збіральніка кніг, яго мары, імкненні, густы. Прадстаўлены на выстаўцы кніжныя знакі створаны для людзей розных прафесій: пісьменнікаў, вучоных, інжынераў, настаўнікаў, дзеячоў мастацтва, рабочых, служачых, для розных арганізацый — музеяў, бібліятэк, калгасаў.

Экслібрывы — цікавы і скла-

даны від мастацтва. Ён патрабуе не толькі багацця зместу, але і вяртэўнасці тэхнікі, прыгажосці, умения гарманічна дапоўніць мастацкае афармленне кнігі. Цяпер гэта старадаўняе мастацтва памаладзела, пачало хутчэй развівацца. У нашай краіне выстаўкі кніжнага знака арганізуюцца ўжо не толькі ў Маскве, але і ў іншых гарадах. Асабліва шырокую папулярнасць яны набылі ў Прыбалтыцы.

Цікавыя традыцыі экслібрыва ў нашай рэспубліцы. Да 1917 года аб ім мала хто ведаў у Беларусі. Але ў 20—30-х гадах з ростам пісьменнасці і культуры насельніцтва да яго ўзнікла шырокая цікавасць. У Мінску было створана таварыства бібліяфілаў, выпушчана кніжка аб экслібрыве. Беларускі кніжны знак убачылі на выстаўках

не толькі ў Мінску, але і ў Ленінградзе, Лейпцыгу, Лос-Анджэлесе. Вайна, разбурэнне дзяржаўных і прыватных бібліятэк на некалькі гадоў затрымалі развіццё беларускага экслібрыва. У 1960 г. у Мінску была арганізаваная першая спецыяльная выстаўка кніжнага знака XIX—XX стагоддзяў. Шырока на ёй было прадстаўлена мастацтва нашых нацыянальных майстроў.

За апошнія гады беларускі экслібрывы экспанаваліся ў Ленінградзе, Варшаве, Смаленску, Краснадары, Кемерава, Краснаярску.

Аб гісторыі і сучасных дасягненнях майстроў беларускага кніжнага знака расказвае новая выстаўка. Яна будзе паказана ў многіх гарадах рэспублікі і, бяспрэчна, выкліча цікавасць збіральнікаў кніг і бібліятэк.

Ілюстраваны каталог выстаўкі склаў вялікі энтузіяст, майстар і калекцыянер экслібрыва А. Н. Тычына. Тут—пералік усіх выяўленых аўтарам за гады Саветскай улады беларускіх экслібрываў, спіс выставак, на якіх яны экспанаваліся, бібліяграфія літаратуры аб гэтым відзе мастацтва.

В. ДЫШЫНЕВІЧ,
загадчыца аддзела мастацтва бібліятэкі імя
Ул. І. Леніна.

НА ЗДЫМКАХ: экспанаты
выстаўкі.

«ПАВЕРХІ» ПЛАНЕТЫ

Таўшчыню зямной кары на тэрыторыі Беларусі вымерылі геофізікі. Гэта таўшчыня, як паведамілі карэспандэнту ТАСС у Акадэміі навук БССР, вагаецца ад 34 кіламетраў на захадзе рэспублікі, дзе размешчаны Беларускі крышталічны масіў, да 42 кіламетраў у паўднёвай частцы, у раёне Прыпяцкай упадзіны. Электрамагнітнымі задыраваннямі ўдалося заглянуць у глыбіню да тысячы кіламетраў.

Даследчыкі ўстанавілі, што зямная кара раздзелена на асобныя блокі глыбіннымі разломамі. У гэтыя своеасаблівыя каналы пранікае з манты ў верхнія слаі расплаўленая маса, з якой фарміруюцца месцанараджэнні карысных выкапняў, у тым ліку і металічных.

На падставе новых дадзеных аб будове верхніх і глыбінных «паверхаў» зямлі вучонымі выказваюць меркаванне, што на тэрыторыі Беларусі могуць быць адкрыты новыя, не вядомыя да гэтага часу месцанараджэнні каларовых металаў, рэдкіх і рассеяных элементаў.

РАСТОЎСКАЯ ДАЎНІНА

Красная палата Растойскага крамля захапляе сваімі архітэктурнымі вартасцямі і прыгажосцю ўвонна. Таму яна і названа краснай — выдатнай, прыгожай.

У шматлікіх залах і палатах жылі рускія цары са сваёй світай. Мяркуюць, што апошняя з царствуючых на Русі асоб пабывала тут Екацярына II. З таго часу Красная палата ў розныя гады была то службовай установай, то складам для захоўвання солі. Ад стыхійных бедстваў і раўнадушша пакаленняў шэ-

дэўр старажытнарускай архітэктуры моцна пацярпелі. Але сёння Красная палата паўстае ў сваім першапачатковым выглядзе. Архітэктары, мастакі, рабочыя адрадылі былую прыгажосць будынка. Гэтымі днямі дзяржаўная камісія прыняла адноўленую Красную палату. Цяпер тут размешчана міжнародны турыстычны цэнтр «Растой Вялікі».

— Задача новага турыстычнага цэнтра — пазнаёміць савецкую і замежную моладзь з гісторыяй рускай культуры, гераічным мінулым нашага наро-

да, — расказвае старшыня бюро міжнароднага маладзёжнага турызму Леанід Керэстэджыян. — Адпачываючыя змогуць пабываць у месцах, дзе нараджалася ядро вялікай Расійскай дзяржавы. Будучы экскурсіі ў Барысаглебск, Пераяслэйль, Залескі, Загорск, Яраслўль і, зразумела, падрабязнае знаёмства з Растовам Вялікім.

Турысты адчуваюць дух старадаўнасці ўжо з першага кроку ўступлення ў Растойскі крамль. Іх сустрачае абслугоўваючы персанал у вопрат-

цы нашых продкаў. Яны змогуць пракаціцца на рускай тройцы, выйсці на старажытнай ладцы на прастору авянага легендай возера Нера.

Кухары абяцваюць пакаставаць адпачываючых рыбай панастаньскай, архірэйскай юшкай. У нашых продкаў былі папулярныя лёгкія хмельныя напіткі — медавуха і солад. Іх таксама паспытаюць турысты. І, зразумела, у неабмежаванай колькасці будзе вядомы рускі квас. Яго прыгатуюць па старадаўніх рэцэптах. Дададзім, што стравы і напіткі будуць падавацца ў посудзе, якім карысталіся стагоддзі назад.

РЭКОРД АЛЯКСАНДРА МЯДЗВЕДЗЯ

З аргенцінскага горада Мар-дэль-Плата, дзе праходзіў чэмпіянат свету па вольнай барацьбе, вярнуўся дадому праслаўлены барэц, выкладчык Мінскага радыётэхнічнага інстытута — Аляксандр Мядзведзь. Спецыялісты высока ацэньваюць майстэрства і мужнасць гэтага вы-

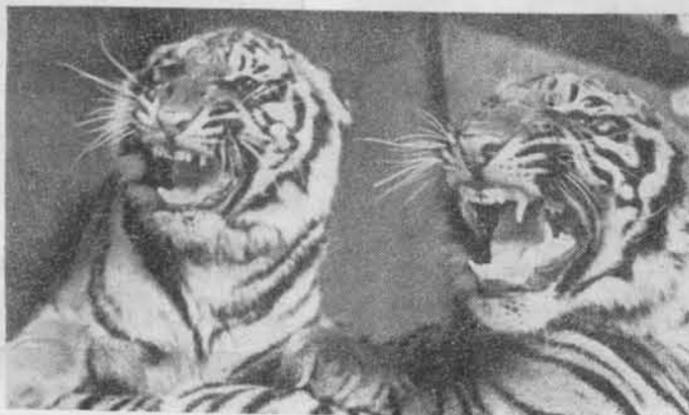
датнага спартсмена. Ён у пяты раз стаў пераможцам на першынстве свету. За плячымі ў Аляксандра перамогі і на дзвюх Алімпіядах. У выніку мінчанін устанавіў своеасаблівы рэкорд. Ніводзін са спартсменаў у нашай краіне і за рубяжом сем разоў запар не падымаўся на вышэйшую ступеньку п'едастала гонару.

УПЕРШЫНЮ У МІНСКУ

Упершыню ў Мінску гастралюе заслужаная артыстка РСФСР, лаўрэат 6-го Сусветнага фестывалю моладзі дзіцяроўшчыцы драпежнікаў Маргарыта НАЗАРАВА. Яна вядома не толькі як цыркавая артыстка, але і як кінаактрыса—выканаўца галоўных роляў у кінафільмах «Утаймавальніца тыграў», «Паласаты рэйс», «Небяспечныя сцежкі». Выступленні Маргарыты Назаравай праходзяць у Мінску з вялікім поспехам. НА ЗДЫМКАХ: М. НАЗАРАВА і яе выхаванцы.

Фота Н. АМЕЛЬЧАНКІ.

Вясна ідзе.
Фотаэцюд
І. АРЭХОУСКАГА.

ПРЫСВЯЧАЕЦЦА ГЕРОЯМ БРЭСТА

Міністэрства сувязі ССРСР прыняло рашэнне выпусціць серыю паштовых марак, прысвечаных слаўным абаронцам Брэсцкай крэпасці-героя адважным воінам-пагранічнікам.

У серыю паштовых мініяцюр увайдучы маркі, на якіх будуць увекавечаны ратныя подзвігі арганізатараў абароны цытадэлі — палкавога камісара Яфіма Фаміна, капітана Івана Зубачова, старшага палітрука Мікалая Нещерука, лейтэнантаў Аляксея Наганова, Івана Акімачыкіна і многіх іншых абаронцаў бессмяротнага гарнізона.

Незабыўныя подзвігі здзейснілі на заходніх рубяжках нашай Радзімы героі-пагранічнікі Андрэй Кіжаватаў, Аляксей Новікаў, Рыгор Кофанав, Іван Бяляеў, Аляксандр Звідаў. Гэтая слаўная пяцёрка воінаў навечна запэсена ў спісы асабовага саставу пагранічных застаў. Яны таксама знойдуць сваё месца на паштовых мініяцюрах.

На марках будуць адлюстраваны Паўночныя, Холмскія, Цярэпальскія вароты Брэсцкай крэпасці і іншыя памятныя месцы цытадэлі над Бугам, якія былі грознымі бастыёнамі для ворага ў суровым 1941 годзе.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.